# Wymagania edukacyjne z historii w klasie 5 w roku szkolnym 2024/2025

| TEMAT LEKCJI | WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **ocena dopuszczająca** | **ocena dostateczna** | **ocena dobra** | **ocena bardzo dobra** | **ocena celująca** |
| 1.<br>Czas<br>w historii | **Uczeń zna:**<br>• sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie<br>• wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji<br>• rzymski system zapisywania liczb<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), historia, tysiąclecie<br>• zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: prehistoria, epoka,<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, czym historia różni się od prehistorii<br>• wymienić epoki należące do prehistorii i historii<br>• przedstawić ramy chronologiczne epok historycznych | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: chronologia<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że podział na epoki jest umowny | **Uczeń potrafi** wyjaśnić, dlaczego wybrane wydarzenia historyczne były tak ważne, ze stanowiły ramy chronologiczne epok | **Uczeń porównuje** poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach |
| 2.<br>Od myśliwych do rolników | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: rewolucja neolityczna<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować na mapie | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: paleolit (starsza epoka kamienna), neolit (młodsza epoka kamienna), rzemiosło | **Uczeń zna:**<br>• podstawowe zajęcia ludzi epoki paleolitu i neolitu<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić najważniejsze | **Uczeń zna:**<br>• ramy chronologiczne epoki paleolitu i neolitu<br><br>**Uczeń potrafi:** | **Uczeń :**<br>– wyjaśnia pojęcie ewolucji<br>– charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | obszar Bliskiego Wschodu<br>• porównać koczowniczy tryb życia z osiadłym | | informacje dotyczące warunków życia ludzi w epoce paleolitu i neolitu<br>• wyjaśnić, dlaczego zmiany w sposobie życia ludzi epoki neolitu nazwano rewolucją neolityczną | • scharakteryzować epokę paleolitu i neolitu | |
| 3.<br>Cywilizacja Sumerów | **Uczeń zna:**<br>• nazwy rzek, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Mezopotamia, Żyzny Półksiężyc<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie Żyzny Półksiężyc<br>• zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizacje Starożytnego Wschodu | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: pismo obrazkowe<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić wspólne cechy pierwszych cywilizacji | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: społeczeństwo, miasto-państwo<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić osiągnięcia Sumerów | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: cywilizacja, podział pracy<br>• uczeń potrafi opisać rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji | **Uczeń potrafi:**<br>wyjaśnić, w jaki sposób narodziła się cywilizacja Sumerów<br>przedstawić kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii<br>– wymienić współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii |
| 4.<br>Starożytny Egipt | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: państwo, faraon, monarchia<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację starożytnego Egiptu<br>• przedstawić warunki | **Uczeń zna:**<br>• system sprawowania władzy w Egipcie<br>• organizację społeczeństwa w starożytnym Egipcie<br>• rodzaje pisma stosowane w starożytnym Egipcie<br><br>**Uczeń rozumie:** | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: danina<br>• na czym polegała trudność w posługiwaniu się pismem hiero-glificznym<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić uprawnienia faraona | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: ustrój, wezyr, prowincja<br>• z czego wynikała i na czym polegała nieograniczona władza faraona<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• dostrzec zależność | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: monarchia despotyczna<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować funkcjonowanie państwa egipskiego |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | naturalne panujące w Egipcie<br>• rozpoznać starożytne pismo egipskie | • pojęcia: pisarz, hieroglify, papirus<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• umiejscowić w czasie istnienie monarchii w Egipcie<br>• wytłumaczyć, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu | • wyjaśnić, jaką rolę w państwie egipskim odgrywali pisarze | między położeniem geograficznym a narodzinami cywilizacji egipskiej<br>• scharakteryzować strukturę społeczeństwa w Egipcie | |
| 5.<br>Wierzenia starożytnych Egipcjan | **Uczeń zna:**<br>• głównych bogów starożytnego Egiptu<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: politeizm (wielobóstwo), mumia, piramida | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować system wierzeń w Egipcie | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: balsamowanie, sarkofag<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jaką rolę w wierzeniach Egipcjan odgrywał faraon<br>• opowiedzieć, w jaki sposób faraonowie próbowali zapewnić sobie życie wieczne | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić jedną z teorii na temat sposobu, w jaki budowano piramidy<br>• przedstawić wyobrażenia Egipcjan na temat życia pozagrobowego | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: sąd Ozyrysa, tzw. Księga Umarłych<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić etapy procesu mumifikacji zwłok<br>• omówić poszczególne etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego Egipcjanina |
| 6.<br>Starożytny Izrael | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Abrahama, Dawida, Salomona<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Biblia, monoteizm (jedynobóstwo), Stary Testament, Nowy Testament, judaizm, | **Uczeń zna:**<br>• symbole judaizmu<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Ziemia Obiecana, Izrael<br>• dwoistość znaczenia słowa Żydzi<br><br>**Uczeń potrafi:** | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Biblia hebrajska, Tora<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić znaczenie Biblii<br>• podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską | **Uczeń zna:**<br>• daty związane z dziejami Żydów<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: tzw. niewola babilońska<br>• z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą | **Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o losach narodu żydowskiego |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Dekalog<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić różnicę między monoteizmem a politeizmem<br>• wskazać na mapie Palestynę, królestwo Judy, królestwo Izraela oraz Jerozolimę | • zlokalizować na mapie pierwsze siedziby Żydów<br>• scharakteryzować system wierzeń w starożytnym Izraelu | | do Biblii jako źródła historycznego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• ocenić znaczenie Biblii w dziejach ludzkości | |
| Początki cywilizacji (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 7. Demokracja ateńska | **Uczeń zna:**<br>• postać: Peryklesa<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: polis, demokracja<br>• na czym polegała demokracja ateńska<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować na mapie Grecję i Ateny | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: zgromadzenie ludowe, rada pięciuset, sąd ludowy, ostracyzm<br>• na czym polega wyjątkowość demokracji ateńskiej<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• umiejscowić w czasie powstanie i rozwój demokracji ateńskiej | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Hellada, Hellenowie, barbarzyńcy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować organizację polityczną starożytnej Grecji<br>• przedstawić procedurę ostracyzmu<br>• porównać pozycję mężczyzny, kobiety i niewolnika w społeczeństwie ateńskim | **Uczeń zna:**<br>• organizację społeczeństwa w Atenach peryklejskich<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• dlaczego Grecy nie utworzyli jednego państwa<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować system sprawowania władzy w Atenach peryklejskich | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować strukturę społeczeństwa Grecji |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | • dostrzec różnice między demokracją ateńską a demokracją współczesną | |
| 8.<br>Mitologia grecka | **Uczeń zna:**<br>• najważniejszych bogów greckich<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: bogowie olimpijscy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować na mapie Olimp<br>• wyjaśnić, jak mieszkańcy Grecji wyobrażali sobie bogów | **Uczeń zna:**<br>• bohaterów mitów greckich: Prometeusza, Heraklesa<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: mitologia, mit, heros, Hades<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować na mapie Delfy<br>• wymienić główne cechy religii starożytnych Greków | **Uczeń zna:**<br>• dziedziny życia i zajęcia, którym patronowali bogowie greccy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować system wierzeń w Grecji | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Chaos, Tartar, wyrocznia, Pytia<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić wyobrażenia Greków na temat życia po śmierci | **Uczeń rozumie:**<br>• rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wytłumaczyć, w jakim celu Grecy korzystali z wyroczni |
| 9.<br>Na olimpijskim stadionie | **Uczeń zna:**<br>• datę: 776 p.n.e.<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: igrzyska olimpijskie, olimpiada<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie Olimpię<br>• przedstawić najważniejsze podobieństwa i różnice między igrzyskami rozgrywanymi w starożytności i współcześnie | **Uczeń zna:**<br>• dyscypliny sportowe rozgrywane podczas starożytnych igrzysk olimpijskich<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: dyscypliny lekkoatletyczne, ciężka atletyka, wieniec oliwny<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić cechy starożytnych igrzysk olimpijskich<br>• dostrzec na przykładzie igrzysk olimpijskich | **Uczeń zna:**<br>• zasady obowiązujące zawodników uczestniczących w starożytnych igrzyskach olimpijskich<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić zasady organizacji igrzysk | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: pokój boży, atleci<br>• cele wychowania starożytnych Greków<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać budowle odnoszące się do sportowego i religijnego charakteru igrzysk | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: gimnazjon, stadion<br>• rolę i charakter igrzysk organizowanych w starożytnej Grecji<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić przebieg igrzysk olimpijskich |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | wpływ starożytności na współczesność | | | |
| 10.<br>Co zawdzięczamy starożytnym Grekom? | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Fidiasza, Homera<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Akropol, Partenon, tragedia, komedia<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd ateńskiego Akropolu<br>• wskazać różnice między grecką tragedią a komedią | **Uczeń zna:**<br>• postać: Sokratesa<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: filozofia, filozofowie przyrody<br>• co oznacza stwierdzenie Sokratesa: *Wiem, że nic nie wiem*<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić dokonania Greków w dziedzinie architektury i teatru<br>• wyjaśnić, czym zajmowali się pierwsi filozofowie<br>• dostrzec wpływ kultury starożytnej Grecji na współczesną kulturę | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: maska<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd starożytnego teatru greckiego<br>• wskazać wyrazy pochodzenia greckiego obecne we współczesnym języku polskim | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Myrona, Sofoklesa, Archimedesa, Hipokratesa<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o okolicznościach narodzin teatru<br>• wymienić najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków<br>• ocenić dokonania starożytnych Greków | **Uczeń potrafi:**<br>• streścić *Iliadę* i *Odyseję*<br>• omówić działalność Sokratesa |
| Starożytna Grecja (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 11.<br>Od republiki do cesarstwa | **Uczeń zna:**<br>• daty: 753 p.n.e., ok. 500 p.n.e.<br>• postacie: Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta | **Uczeń zna:**<br>• bohaterów mitów rzymskich: Romulusa i Remusa<br><br>**Uczeń rozumie:** | **Uczeń zna:**<br>• daty: 49 p.n.e., 30 p.n.e.<br>• legendę o założeniu Rzymu<br><br>**Uczeń rozumie:** | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić organizację republiki rzymskiej<br>• przedstawić organizację cesarstwa rzymskiego | **Uczeń rozumie:**<br>• różnice w sposobie rządzenia państwem w okresie istnienia republiki i cesarstwa |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Imperium Rzymskie, legion, imperium, republika, cesarstwo<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować na mapie Italię i Rzym<br>• zlokalizować w czasie okres istnienia monarchii w Rzymie | • pojęcia: zgromadzenia ludowe, konsulowie, senat, senatorowie, trybun ludowy, prawo weta<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• określić zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego w II w. n.e.<br>• wymienić elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty | • pojęcie: arystokracja<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o organizacji armii rzymskiej | | **Uczeń potrafi:**<br>• porównać republikę rzymską i demokrację ateńską |
| 12. Społeczeństwo antycznego Rzymu | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić warunki życia mieszkańców starożytnego Rzymu | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić stosunek Rzymian do niewolników | **Uczeń zna:**<br>• różne grupy wchodzące w skład społeczeństwa rzymskiego<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: proletariusze, niewolnik, wyzwoleniec, arystokraci<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• określić pozycję arystokratów i proletariuszy oraz niewolników i wyzwoleńców w rzymskim społeczeństwie | **Uczeń zna:**<br>• uprawnienia kobiety i mężczyzny w rzymskiej rodzinie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić najważniejsze informacje na temat trybu życia arystokratów, proletariuszy, niewolników i wyzwoleńców<br>• opowiedzieć o życiu rzymskiej rodziny | **Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o wyglądzie Rzymu w starożytności |
| 13. Osiągnięcia starożytnych Rzymian | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Forum Romanum, akwedukt, amfiteatr, igrzyska, gladiator, amfiteatr | **Uczeń zna:**<br>• przykłady rozwiązań architektonicznych stosowanych przez Rzymian | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: bazylika, Circus Maximus, języki romańskie<br>• znaczenie dróg | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować osiągnięcia starożytnego Rzymu<br>• przedstawić sposób | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza<br><br>**Uczeń potrafi:** |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Flawiuszów (Koloseum)<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, do czego służyły amfiteatry i akwedukty | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: łuk architektoniczny, kopuła, Panteon, łuk triumfalny, termy, cyrk, łacina<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, do czego służyły termy i cyrki<br>• dostrzec na przykładzie prawa rzymskiego i łaciny wpływ starożytności na współczesność | w starożytnym Rzymie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd Forum Romanum<br>• zinterpretować sformułowanie: *Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu* | budowy akweduktu<br>• wyjaśnić, w jaki sposób Rzymianie budowali drogi | • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli literatury rzymskiej<br>• **uczeń opisuje** wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie<br>• **uczeń ocenia,** które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź |
| 14.<br>Narodziny chrześcijaństwa | **Uczeń zna:**<br>• daty: 6 p.n.e., 30 n.e.<br>• postać: Jezusa Chrystusa<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: tolerancja religijna, Ewangelia, chrześcijaństwo, Kościół, chrześcijanie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie Palestynę<br>• opowiedzieć o życiu i działalności Jezusa Chrystusa | **Uczeń zna:**<br>• daty: 64, 313, 380<br>• wybranych bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: apostoł<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić główne cechy systemu wierzeń starożytnych Rzymian<br>• przedstawić metody prześladowania pierwszych chrześcijan<br>• zlokalizować obszary rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w III–V w. | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Nerona, Konstantyna Wielkiego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, dlaczego Żydzi i Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan | **Uczeń zna:**<br>• postacie: św. Pawła, św. Piotra<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• przyczyny, które spowodowały, że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań | **Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych<br>• **uczeń opisuje** najstarsze symbole chrześcijańskie<br>• **uczeń wyjaśnia** związki między judaizmem a chrześcijaństwem |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Antyczny Rzym (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 15. Cesarstwo bizantyjskie | **Uczeń zna:**<br>• daty: 476, 1453<br>• postać: Justyniana I Wielkiego<br>• podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem prawosławnym<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Bizancjum, wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny<br>• przyczyny rozłamu chrześcijaństwa<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie Konstantynopol<br>• wymienić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego | **Uczeń zna:**<br>• przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Hagia Sophia, spór o pierwszeństwo w Kościele<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• umiejscowić w przestrzeni zasięg i zmiany terytorialne cesarstwa bizantyjskiego<br>• wymienić największe osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury<br>• opowiedzieć o dokonaniach Bizancjum w dziedzinie architektury | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1054<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Germanie, tzw. Kodeks Justyniana<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd świątyni Hagia Sophia<br>• scharakteryzować relacje między wschodnimi i zachodnimi chrześcijanami | **Uczeń zna:**<br>• datę: 395<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: „Nowy Rzym”, ikona, patriarcha, klątwa<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego<br>• przedstawić dokonania Justyniana Wielkiego<br>• przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności powstania i rozwój Konstantynopola<br>• ocenić postać Justyniana Wielkiego<br>**uczeń wyjaśnia**, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią<br>**uczeń opisuje**, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 16.<br>Początki islamu | **Uczeń zna:**<br>• datę: 622<br>• postać: Mahometa<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanin, Koran<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę i Medynę | **Uczeń zna:**<br>• zasady islamu<br>• przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: ramadan, dżihad (święta wojna)<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim<br>• wskazać wyrazy pochodzenia arabskiego obecne we współczesnym języku polskim | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Al-Kaba, hidżra<br>• rolę Arabów jako pośredników między cywilizacją Wschodu i Zachodu<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w.<br><br>• zlokalizować na mapie główne ośrodki polityczne Arabów<br>• dostrzec wpływ kultury islamskiej na Europę | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: kalif, kalifat<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować system religijny stworzony przez Mahometa<br>• opowiedzieć o osiągnięciach cywilizacji arabskiej | **Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jak doszło do powstania islamu<br>• dostrzec związki między islamem a judaizmem i chrześcijaństwem |
| 17.<br>Państwo Karola Wielkiego | **Uczeń zna:**<br>• postać: Karola Wielkiego<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: odrodzenie karolińskie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego | **Uczeń rozumie:**<br>• przyczyny, które skłoniły Chlodwiga do przyjęcia chrztu<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków<br>• wyjaśnić, w czym przejawiało się odrodzenie karolińskie | **Uczeń zna:**<br>• daty: 756, 800<br>• postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o podbojach dokonanych przez Karola Wielkiego<br>• przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego | **Uczeń rozumie**<br>• pojęcie: sztuki wyzwolone<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego<br>• scharakteryzować organizację państwa Karola Wielkiego | **Uczeń rozumie:**<br>• znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• porównać Imperium Karolińskie ze starożytnym cesarstwem rzymskim<br>• ocenić rolę Karola Wielkiego w rozwoju cywilizacji europejskiej |
| 18.<br>Walka cesarza z papieżem | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Grzegorza VII, Henryka IV<br>• postanowienia ugody | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1122<br><br>**Uczeń rozumie:** | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1059, 1077<br><br>**Uczeń rozumie:** | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: pastorał, reforma kluniacka, kardynał, antypapież | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | w Wormacji<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: inwestytura<br>• istotę sporu o inwestyturę<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić poglądy Grzegorza VII na temat pozycji papieża w Europie<br>• przedstawić poglądy Henryka IV na temat pozycji cesarza w Europie | • istotę sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jaki wpływ na pozycję papieża i cesarza w Europie miał spór o inwestyturę | • pojęcie: konklawe<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować sytuację panującą we wczesno-średniowiecznym Kościele | **Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić założenia reformy kluniackiej | • opisać przebieg sporu o inwestyturę |
| Czasy średniowiecza (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 19. Feudalna Europa | **Uczeń zna:**<br>• stany średniowiecznego społeczeństwa<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: stan, rycerstwo, lenno, senior, wasal, feudalizm<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić prawa oraz obowiązki seniora i wasala | **Uczeń zna:**<br>• ramy chronologiczne feudalizmu<br>• podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: suzeren, poddany, hołd lenny, inwestytura, rozdrobnienie feudalne<br>• zasady, na jakich opierała się organizacja społeczeństwa | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: ciężkozbrojny<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• określić cechy charakterystyczne feudalizmu<br>• wyjaśnić, jak przebiegała uroczystość nadania lenna | **Uczeń rozumie:**<br>• wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić proces kształtowania się rycerstwa | **Uczeń potrafi:**<br>• ocenić funkcjonowanie systemu feudalnego |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | średniowiecznej Europy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić zależności społeczne oparte na prawie lennym | | | |
| 20.<br>Na rycerskim zamku | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: rycerz, rycerz bez skazy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić cechy charakterystyczne wzoru osobowego średniowiecznego rycerza | **Uczeń zna:**<br>• najważniejsze elementy zabudowy średnio-wiecznego zamku<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: turniej rycerski, rozejm boży, pasowanie na rycerza<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jakie były cele organizowania turniejów rycerskich | **Uczeń zna:**<br>• elementy uzbrojenia średniowiecznego rycerza<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: paź, giermek<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o przebiegu turnieju rycerskiego<br>• wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem | **Uczeń rozumie:**<br>• rolę Kościoła w zmianie wizerunku średniowiecznego rycerza<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować zamek średniowieczny<br>• wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem<br>• przedstawić wycho-wanie dziewczynek w średniowieczu i pozycję kobiety w średniowiecznym społeczeństwie | **Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć, jak wyglądała uroczystość pasowania na rycerza |
| 21.<br>Średniowieczni mieszczanie i chłopi | **Uczeń zna:**<br>• najważniejsze budowle średniowiecznego miasta<br>• główne zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast<br>• rodzaje prac wykonywanych przez średniowiecznych | **Uczeń zna:**<br>• grupy społeczne zamieszkujące średniowieczne miasto<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: baszta, patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, pańszczyzna, dziesięcina<br><br>**Uczeń potrafi:** | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: prawa miejskie, sołtys<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić warunki życia w średniowiecznym mieście<br>• przedstawić warunki życia w średniowiecznej wsi | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: czeladnik, majstersztyk<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować mieszkańców średniowiecznego miasta i ich życie<br>• scharakteryzować stan chłopski w średniowieczu | **Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd średniowiecznego miasta<br>• porównać kulturę miejską z kulturą rycerską |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | chłopów<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: mury miejskie, rynek, ratusz, mieszczanin, cech<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, czym różniło się średniowieczne miasto od średniowiecznej wsi | • wyjaśnić, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem<br>• przedstawić pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych<br>• wyjaśnić znaczenie cechów w życiu gospodarczym miasta | | | |
| 22. Duchowieństwo i kultura średniowiecza | **Uczeń zna:**<br>• nazwy największych zakonów w średnio-wiecznej Europie<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: średniowieczny uniwersalizm, benedyktyni, franciszkanie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu | **Uczeń zna:**<br>• cechy charakterystyczne stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: styl romański, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• odróżnić styl romański od gotyckiego<br>• podać przykłady budowli w stylu romańskim i gotyckim<br>• wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety | **Uczeń zna:**<br>• ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: zakon żebraczy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd klasztoru w Sankt Gallen<br>• wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów | **Uczeń zna:**<br>• postacie: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu<br>• główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: reguła<br>• znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• ocenić rolę uniwersytetów | **Uczeń rozumie:**<br>• wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów<br>• **uczeń znajduje i przedstawia** informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju<br>• **uczeń znajduje i przedstawia** informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Społeczeństwo średniowiecznej Europy (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 23. Początki Polski | **Uczeń zna:**<br>• daty: 966, 972<br>• postacie: Mieszka I, Dobrawy<br>• nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w.<br>• legendy dotyczące początków państwa polskiego<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Słowianie, Piastowie, Polanie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania<br>• wymienić najważniejsze przyczyny chrztu Polski<br>• wskazać na mapie Cedynię | **Uczeń zna:**<br>• datę: ok. 960<br>• ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: plemię, monarchia patrymonialna, drużyna<br>• dlaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I<br>• znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka<br>• wymienić tereny podbite przez Mieszka I | **Uczeń zna:**<br>• postać: Hodona<br>• grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie<br>• przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić organizację państwa Mieszka I | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu<br>• **uczeń przedstawia** bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 24.<br>Polska Bolesława Chrobrego | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1000, 1025<br>• postacie: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha<br>• decyzje dotyczące organizacji kościelnej w Polsce podjęte przez papieża<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: zjazd gnieźnieński<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opowiedzieć o zjeździe gnieźnieńskim<br>• wskazać na mapie arcybiskupstwo i biskupstwa utworzone w Polsce w 1000 r. | **Uczeń zna:**<br>• datę: 997<br>• postać: Ottona III<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Prusowie, wyprawa misyjna<br>• znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie tereny podbite przez Bolesława Chrobrego<br>• przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1002–1018<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: wojna podjazdowa<br>• przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić wygląd i uzbrojenie wojownika należącego do drużyny książęcej<br>• przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1004, 1018<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• ocenić skutki zjazdu gnieźnieńskiego<br>• przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wyprawy na Kijów<br>• ocenić polityczne znaczenie koronacji | **Uczeń rozumie:**<br>• rolę i znaczenie drużyny książęcej<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha<br>• przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-niemieckich w latach 1002–1018<br>• **uczeń wskazuje** pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego |
| 25.<br>W najdawniejszej Polsce | **Uczeń zna:**<br>• przykładowe obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jakie było przeznaczenie grodów w państwie pierwszych Piastów | **Uczeń zna:**<br>• zadania drużyny książęcej<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić organizację państwa polskiego w X i XI w.<br>• przedstawić strukturę i zadania mieszkańców Polski w X i XI w. | **Uczeń zna:**<br>• produkty wchodzące w skład jadłospisu mieszkańców Polski<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• zależności między księciem, drużyną a mieszkańcami w państwie Mieszka<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd grodu na Ostrowie Lednickim | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów<br>• opisać życie i obyczaje mieszkańców Polski w X i XI w. | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować państwo pierwszych Piastów<br>• ocenić wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 26.<br>Upadek i odbudowa państwa | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1031<br>• postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, biskupa Stanisława<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II<br>• przedstawić skutki powstania ludowego w Wielkopolsce i najazdu Brzetysława na ziemie polskie | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1038, 1058, 1076<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: powstanie ludowe<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• synchronizować wydarzenia w Polsce z wydarzeniami w Europie Zachodniej w XI w.<br>• przedstawić podłoże i konsekwencje konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem | **Uczeń potrafi:**<br>• omówić sposób utrzymania wojska, który rozwinął się za panowania Kazimierza Odnowiciela<br>• omówić zmiany terytorialne państwa pierwszych Piastów | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1039, 1079<br>• postać: Brzetysława<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać sytuację na ziemiach polskich po śmierci Mieszka II<br>• ocenić skutki polityki Bolesława Śmiałego w stosunku do cesarza Henryka IV | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować i ocenić dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego |
| 27.<br>Polska Bolesława Krzywoustego | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1138<br>• postacie: Bolesława Krzywoustego, Anonima tzw. Galla<br>• władców piastowskich rządzących Polską od X do XII w.<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dzielnice dziedziczne<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej<br>• wskazać na mapie dzielnice utworzone na mocy ustawy sukcesyjnej | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1108, 1109<br>• postacie: Władysława Hermana, Zbigniewa,<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić przyczyny sporu między Bolesławem a Zbigniewem i wyjaśnić, jaki był jego finał<br>• przedstawić założenia ustawy sukcesyjnej<br>• wskazać skutki wydania ustawy sukcesyjnej | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1079, 1102<br>• pojęcie: trybut<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie podział ziem polskich po śmierci Władysława Hermana | **Uczeń rozumie:**<br>• dlaczego Bolesław Krzywousty zdecydował się na odbycie publicznej pokuty po śmierci Zbigniewa<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności podboju Pomorza | **Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić znaczenie Pomorza dla funkcjonowania gospodarki państwa polskiego<br>• ocenić dokonania Bolesława Krzywoustego<br>• **uczeń ocenia** szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Polska pierwszych Piastów (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 28. Rozbicie dzielnicowe Polski | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1228, 1230<br>• postać: Konrada Mazowieckiego<br>• ramy chronologiczne rozbicia dzielnicowego Polski<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: rozbicie dzielnicowe Polski, Krzyżacy (zakon krzyżacki)<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich<br>• wskazać na mapie ziemię chełmińską | **Uczeń zna:**<br>• postać: Władysława Wygnańca<br>• przyczyny upadku zasady senioratu<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: Inflanty<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie ziemie utracone przez Polskę w okresie rozbicia dzielicowego<br>• przedstawić konsekwencje rozbicia dzielnicowego Polski | **Uczeń zna**<br>• daty: 1190, 1283<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• dlaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać przejawy i skutki słabej obronności granic Polski w okresie rozbicia dzielnicowego<br>• scharakteryzować działalność Krzyżaków prowadzoną na opanowanych terenach | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności wygnania Władysława z Polski<br>• opowiedzieć o roli Brandenburgii i celach politycznych tego państwa | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować okres rozbicia dzielnicowego<br>• przedstawić rozwój terytorialny państwa krzyżackiego<br>• ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego |
| 29. Polska w XIII wieku | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: kolonizacja niemiecka | **Uczeń zna:**<br>• postać: Henryka Brodatego<br>• podstawowe założenia | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: gospodarka towarowo-pieniężna | **Uczeń rozumie:**<br>• przyczyny, które skłaniały osadników niemieckich do | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić sytuację gospodarczą miast i wsi w XIII w. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Uczeń potrafi:**<br>• określić ramy czasowe kolonizacji niemieckiej<br>• wskazać na mapie obszary objęte kolonizacją niemiecką<br>• przedstawić skutki kolonizacji niemieckiej | lokacji na prawie niemieckim<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: czynsz, wolnizna, prawo składu<br>• na czym polegała lokacja na prawie niemieckim<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać szanse i zagrożenia dla Polski i Polaków wynikające z pojawienia się dużej grupy ludności obcej językowo i kulturowo<br>• wymienić towary sprzedawane przez mieszkańców Polski, a także sprowadzane do Polski ze Wschodu i z Zachodu | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić politykę Henryka Brodatego<br>• wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki towarowo-pieniężnej na ziemiach polskich | przybywania na ziemie polskie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować rozwój cywilizacyjny Śląska w XIII w.<br>• dostrzec związki między rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym | |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 30.<br>Dążenie do jedności państwa | **Uczeń potrafi:**<br>• wymienić przedstawicieli społeczeństwa polskiego, którzy popierali ideę zjednoczenia ziem polskich<br>• wyjaśnić, z jakich powodów niektóre grupy społeczeństwa popierały ideę zjednoczenia ziem polskich<br>**Uczeń zna:**<br>• datę: 1320<br>• postać: Władysława Łokietka<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie ziemie zajęte przez Władysława Łokietka i pozostające poza granicami państwa | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1241<br>• postać: Henryka Pobożnego<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: Mongołowie (Tatarzy)<br><br>**Uczeń zna:**<br>• daty: 1296, , 1308, 1309,<br>• postać: Przemysła II<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: rzeź Gdańska<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II<br>• wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II<br>• wymienić etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Przemysła II<br>• scharakteryzować rządy Wacława II | • **uczeń potrafi** scharakteryzować rolę Kościoła w procesie jednoczenia ziem polskich | **Uczeń potrafi:**<br>• ocenić rolę Kościoła w utrzymaniu jedności ziem polskich<br>**Uczeń potrafi:**<br>• ocenić panowanie Władysława Łokietka |
| 31.<br>Polska Kazimierza Wielkiego | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1333, 1364, 1370<br>• postać: Kazimierza Wielkiego | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1343<br>• najważniejsze zagrożenia zewnętrzne | **Uczeń zna:**<br>• wyrok sądu papieskiego w Warszawie | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1339, 1340<br><br>**Uczeń potrafi:** | **Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować zmiany struktury społecznej i wyznaniowej |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: uniwersytet, zjazd monarchów w Krakowie<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie panowania Kazimierza Wielkiego<br>• wyjaśnić przyczyny założenia Akademii Krakowskiej | państwa polskiego po 1333 r.<br>• postanowienia pokoju w Kaliszu<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: pokój wieczysty w Kaliszu, tolerancja religijna<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: proces w Warszawie, statuty praw<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie obronności kraju | • scharakteryzować pozycję międzynarodową Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego<br>• omówić dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej | na ziemiach polskich po zajęciu Rusi Halickiej<br>• ocenić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej<br>• uczeń:<br>– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami<br>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów<br>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego |
| Polska rozbita na dzielnice i zjednoczona (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |
| 32.<br>Unia Polski z Litwą | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1370, 1385, 1386<br>• postacie: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły<br>• postanowienia umowy o unii zawartej | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1384<br>• postać: Ludwika Węgierskiego<br>• wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego | **Uczeń zna:**<br>• datę: 1400<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: Uniwersytet Jagielloński | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: bojarzy<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić dokonania Ludwika Węgierskiego jako króla Polski | **Uczeń potrafi:**<br>• ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | w Krewie<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: unia personalna<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej<br>• wskazać na mapie państwo polsko--litewskie po zawarciu unii | **Uczeń rozumie:**<br>• korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić okoliczności zawarcia unii personalnej między Polską i Węgrami<br>• wskazać na mapie państwo polsko--węgierskiej powstałe w wyniku unii personalnej oraz Wielkie Księstwo Litewskie | **Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić przyczyny nadania przez Ludwika Węgierskiego przywileju polskiemu rycerstwu<br>• przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej | • przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w. | |
| 33.<br>Wielka wojna z zakonem krzyżackim | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1409–1411, 15 VII 1410, 1411<br>• siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko--litewskiej oraz krzyżackiej<br>• postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: wielka wojna, pierwszy pokój toruński<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie | **Uczeń rozumie:**<br>• znaczenie polsko--litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko--krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły<br>• wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii<br>• dostrzec dysproporcje między zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego<br>• wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem | **Uczeń rozumie:**<br>• dlaczego unia polsko--litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku<br>• przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem | **Uczeń potrafi:**<br>• ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Grunwald<br>• wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego | | | | |
| 34.<br>Synowie Jagiełły | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1454, 1466<br>• postacie: Władysława Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka<br>• okres, w którym istniała w Polsce monarchia dziedziczna<br>• postanowienia drugiego pokoju toruńskiego<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: monarchia dziedziczna, monarchia elekcyjna, wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie<br>• charakter monarchii Jagiellonów<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wskazać na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1444, 1453<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie<br>• charakter monarchii Jagiellonów<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wymienić przyczyny wybuchu wojny z Krzyżakami | **Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1434, 1447, 1462<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• znaczenie klęski warneńskiej dla unii Polski z Węgrami oraz z Litwą<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić okoliczności zawarcia drugiej unii Polski z Węgrami<br>• zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom | **Uczeń potrafi:**<br>• ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 35.<br>Od rycerstwa do szlachty | **Uczeń zna:**<br>• stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie, sejm walny<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić wpływ przywilejów na pozycję króla w Polsce | **Uczeń zna:**<br>• treść przywilejów koszyckiego<br>• treść konstytucji *Nihil novi*<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: przywilej koszycki,sejmiki szlacheckie, sejm walny, monarchia stanowa<br>• przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego<br>• wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej | **Uczeń zna:**<br>• daty: 1374, 1422, 1430, 1433, 1454, 1505<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: konstytucja (ustawa sejmowa)<br>• wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę<br>• relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać wygląd XVI-wiecznych przedstawicieli stanu szlacheckiego<br>• opisać wygląd XVIII-wiecznego dworu szlacheckiego | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: ustrój monarchiczno-szlachecki<br>• związek między nadawanymi szlachcie przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie<br>• znaczenie uchwalenia konstytucji *Nihil novi*<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego<br>• wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmu walnego | **Uczeń rozumie:**<br>• rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich<br>• przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego<br>• scharakteryzować ustrój Polski od XVI do XVIII w.<br>• ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 36.<br>Polska i Litwa w XV wieku | **Uczeń zna:**<br>• postać: Mikołaja Kopernika | **Uczeń zna:**<br>• postacie: Wita Stwosza, Pawła Włodkowica, Jana Długosza | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcia: szkoła parafialna, szkoła katedralna | **Uczeń zna:**<br>• sytuację przedstawicieli innych religii i wyznań w Europie Zachodniej | **Uczeń potrafi:**<br>• ocenić rolę Kościoła w systemie edukacji w średniowieczu |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: tolerancja religijna<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić dokonania Mikołaja Kopernika | • główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej<br><br>**Uczeń rozumie:**<br>• przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić dorobek kultury schyłku średniowiecza w Polsce<br>• przedstawić dokonania Pawła Włodkowica i Jana Długosza | **Uczeń potrafi:**<br>• porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu<br>• opisać wygląd ołtarza Wita Stwosza<br>• scharakteryzować działalność Akademii Krakowskiej w okresie późnego średniowiecza | **Uczeń rozumie:**<br>• pojęcie: stypendium<br><br>**Uczeń potrafi:**<br>• przedstawić strukturę i funkcjonowanie średniowiecznego szkolnictwa<br>• scharakteryzować społeczeństwo Polski późnego średniowiecza | |
| Polska i Litwa (lekcja powtórzeniowa) | | | | | |
| Sprawdzian wiadomości | | | | | |